

بهشت از منظر قرآن کریم

رضوان حاجی شرفی

از نگاه قرآن کریم بهشت بسیار وسیع است، به طوری که عرض آن را هم اندازه آسمان و زمین می‌داند، بنابراین طول آن بسیار گسترده‌تر خواهد بود؛ چنانچه قرآن کریم در این باره می‌فرماید: «سَابِقُوا إِلَى مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا كَعَرْضِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أُعِدَّتْ لِلَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ»^۱ «به سوی آمرزش پروردگارتان بشتابید و بهشتی که

عرض آن همسان عرصه آسمان و زمین است. این بهشت برای کسانی آماده شده است که به خدا و رسولان او ایمان آورده باشند»^۲

قرآن کریم، بهشت را هم اندازه کل آسمانهای هفت گانه و زمین می‌داند: «وَسَارِعُوا إِلَى مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ»^۳ «به سوی آمرزشی از سوی

۲. ترجمه قرآن، محمد باقر بهبودی.

۳. آل عمران/ ۱۳۳.

۱. حدید/ ۲۱.

بهشت که وارد آن می‌شوند و پدران، همسران و فرزندان صالح آنان و فرشتگان از هر دری به آنان وارد می‌شوند.^۳

تجزیه و تحلیل آیه

این تعداد درها نه به خاطر آن است که اگر بهشتیان بخواهند از یک در وارد شوند، تولید زحمت می‌کند و نه به خاطر آنکه هر گروهی موظفند از یک در وارد شوند؛ بلکه این درها به اعمالی که سبب ورود به بهشت می‌گردد اشاره دارد.

در قرآن آمده است که جهنم هفت در دارد: ﴿لَهَا سَبْعَةُ أَبْوَابٍ لِّكُلِّ بَابٍ مِنْهُمْ جُزْءٌ مَّقْسُومٌ﴾؛^۴ «از برای دوزخ هفت در است و از برای هر دری (از کافران و معاندان) مقدار قسمت شده‌ای (از عذاب) معین گردیده است.»

پروردگارتان بشتابید و بهشتی که وسعت آن به اندازه آسمانها و زمین است و برای پرهیزکاران مهیا گردیده.»

حال در اینجا سؤالاتی پیرامون بهشت پیش می‌آید که از منظر قرآن کریم به آنها پاسخ داده می‌شود.

سؤال اول: درهای بهشت و جهنم چگونه هستند؟

آیات و روایات دلالت دارند که بهشت نیز مانند جهنم درهایی دارد.

امام باقر علیه السلام می‌فرماید: «بهشت دارای هشت در است که عرض هر دری به اندازه چهل سال راه است».^۱

قرآن کریم می‌فرماید: ﴿جَنَّتٍ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّتِهِمْ وَالْمَلَائِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ﴾؛^۲ «باغهای جاودان

۱. خصال، شیخ صدوق، به کوشش علی‌اکبر

غفاری، قم، ۱۳۶۲ش، ابواب الثمانیه.

۲. رعد / ۲۳.

۳. ترجمه قرآن، الهی قمشاهای.

۴. حجر / ۴۴.

ایمان و عمل صالح دارند، خوشا به حال آنان، که خوش جایگاهی خواهند داشت.»

تجزیه و تحلیل آیه

مراد از «آمنوا» ایمان به خدا، پیامبر اسلام و وحی الهی است و مراد از «عملوا الصالحات» عمل به دستورات قرآن و اطاعت از پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ است. جمله دستورها، اطاعت از «اولی الامر» است. محبت و اطاعت از امام علی و اهل بیت عَلَيْهِمُ السَّلَام خمیر مایه ایمان است. پیروان ادیان الهی نیز به حکم کتاب خودشان که در آن به آمدن پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اشاره شده و هم به حکم عقل، باید به دستورات آخرین پیامبر الهی گوش دهند و دین اسلامی را بپذیرند.

﴿وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾^۲
«هر کس غیر از اسلام دینی را بپذیرد،

اینکه بهشت هشت در دارد و جهنم هفت در؛ یعنی راه رسیدن به سعادت بیشتر است و رحمت خدا بر غضب او پیشی دارد. در دعای جوشن کبیر می‌خوانیم: «يَا مَنْ سَبَقَتْ رَحْمَتُهُ غَضَبَهُ؟» ای کسی که رحمتش بر غضبش سبقت دارد.»

در برنامه‌های «اولوا الالباب» در سوره رعد به هشت برنامه اشاره شده است که هر کدام دری از درهای بهشت و طریقی برای وصول به سعادت جاودان می‌باشند.
سؤال دوم: آیا بهشت تنها برای مسلمانان و یا شیعیان است؟

از آیات و روایات استنباط می‌شود که بهشت برای ایمان‌آوردندگان به خدا و پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ است و کسانی که عمل صالح و تقوا پیشه کرده باشند:

﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ طُوبَى لَهُمْ وَحَسُنَ مَثَابٌ﴾^۱ «کسانی که

هرگز از او پذیرفته نیست و در آخرت از زیانکاران خواهد بود.»^۱

بنابراین کفار و پیروان ادیان الهی وظیفه دارند درباره دین خود و دین اسلام تحقیق کنند. اگر بعد از تحقیق به این نتیجه رسیدند که دین خودشان بر حق است و به محتوای آن عمل کردند و به کسی ظلم نکردند، امید عفو الهی درباره آنان می‌رود.

استاد مطهری می‌فرماید: «ائمہ علیہ السلام سؤال سوم: آیا در بهشت صبح و شامی وجود دارد؟»

تأکید داشته‌اند افرادی که به واسطه قصور فهم یا به علل دیگر مصداق منکر یا مقصر به شمار نمی‌آیند. در ردیف منکران نیستند و امید عفو الهی درباره آنان می‌رود.^۲

در مورد اهل سنت، اگر عدم قبول ولایت‌شان مستند به انکار و استکبار نبوده؛ بلکه ناشی از قصور باشد و گوینده شهادتین باشند، از درخاصی

خداوند متعال در قرآن کریم می‌فرماید: ﴿وَلَهُمْ رِزْقُهُمْ فِيهَا بُكْرَةً وَعَشِيًّا﴾؛^۳ «در دو وعده صبح و شام به بهشتیان غذا داده می‌شود.» حال سؤال این است که آیا در بهشت صبح و شامی وجود دارد؟

تجزیه و تحلیل آیه

در حدیثی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله است:

۲. کتاب سلیم بن قیس هلالی از علی رضی الله عنه.

۳. عدل الهی، استاد مرتضی مطهری، انتشارات صدرا، ۱۴۱۸ ق، ص ۲۷۰.

۴. مریم / ۶۲.

۱. مجموعه آثار، مرتضی مطهری، انتشارات صدرا، قم، ۱۴۱۸ ق، ج ۱، ص ۳۲۰.

«وَتُعْطِيهِمْ طَرَفَ الْهَدَايَا مِنْ اللَّهِ لِمَوَاقِيتِ الصَّلَاةِ الَّتِي كَانُوا يُصَلُّونَ فِيهَا فِي الدُّنْيَا؛ هدایای جالب از سوی خدا در اوقاتی به آنان می‌رسد که در دنیا نماز می‌خواندند.»

وظایف مسئولیتها متحمل شده و این سلامت را به وجود آوردید. پس خوب خانه‌ای برای عاقبت خود کسب کردید.»

سؤال چهارم: چرا بهشت به میراث

داده می‌شود؟

از این حدیث استفاده می‌شود که این هدایای ممتاز که نمی‌توان ماهیت آنها را حدس زد، نعمتهای بسیار پرازشی هستند که علاوه بر نعمتهای بهشتی، صبح و شام به آنان داده می‌شود؛ یعنی هر صبح و شام لطف تازه‌ای شامل حالشان می‌گردد. پس در آنجا سیر تکاملی ادامه دارد، هر چند اعمال تازه‌ای انجام نمی‌دهند. چیزی که این نعمتهای بزرگ را کامل می‌کند: «سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ»^۱ «فرشتگان از هر دری بر آنان وارد می‌شوند و به آنان می‌گویند: سلام به خاطر صبری که در راه انجام

در قرآن می‌خوانیم: «جَنَّاتٍ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدَ الرَّحْمَنُ عِبَادَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّهُ كَانَ وَعْدُهُ مَأْتِيًا * لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا إِلَّا سَلَامًا وَلَهُمْ فِيهَا بُكْرَةٌ وَعِشْيًا * تِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي نُورِثُ مِنْ عِبَادِنَا مَنْ كَانَ تَقِيًّا»^۲ «باغهای جاودان که خدا بندگان را به آن وعده داده است، هر چند آن را ندیده‌اند. وعده خدا حتماً تحقق‌یافتنی است. آنجا هرگز گفتار لغو و بیهوده‌ای نمی‌شنوند. در آنجا جز سلام سخنی نیست. هر صبح و شام روزی آنان در بهشت مقرر است. این همان بهشتی است که ما به ارث به بندگان پرهیزکار می‌دهیم.»

۱. رعد/ ۲۸. تفسیر روح المعانی، ج ۱۶،

ص ۱۰۳.

۲. مریم/ ۶۳ - ۶۱.

تجزیه و تحلیل آیات

«جنات» در اینجا جمع آمده است؛ یعنی بهشت مرکب از باغهای متعدد. بهشت به «عدن» توصیف شده؛ یعنی همیشگی و جاودانی است، پس نگرانی از زایل شده وجود ندارد. «عباده» بیانگر این است که در این باغها، بندگان مؤمن خدا وجود دارند، نه همه بندگان.

«بالغیب»؛ یعنی این باغها از دیده آنان پنهان است؛ ولی به آن ایمان دارند.

در آنجا سخن لغو، دروغ و بیهوده‌ای نیست. تنها چیزی که مرتباً به گوش می‌خورد «سلام» است که نشانه صفا، صمیمیت، پاکی، صلح و آرامش است.

«ارث» در لغت به معنی تملیک است و به انتقال مال از میت به بازماندگان منحصر نمی‌باشد.

در حدیثی از پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

می‌خوانیم: «مَا مِنْ أَحَدٍ إِلَّا وَ لَهُ مُنْزَلٌ فِي الْجَنَّةِ وَ مَنْزِلٌ فِي النَّارِ؛ فَأَمَّا الْكَافِرُ فَيَرِثُ الْمُؤْمِنُ مَنْزِلَهُ مِنَ النَّارِ وَ الْمُؤْمِنُ يَرِثُ الْكَافِرُ مَنْزِلَهُ مِنَ الْجَنَّةِ؛^۱ هر کس بدون استثنا در بهشت و دوزخ منزلی دارد. کافران منزل دوزخی مؤمنان را به ارث می‌برند و مؤمنان منزل بهشتی کافران را به ارث می‌برند.»^۲

ذکر این نکته لازم است که وراثت بر اساس پیوندهای نسبی نیست؛ بلکه بر پایه پیوند مکتبی و عملی «تقوا» استوار است.

سؤال پنجم: جنات عدن چه برتری بر باغهای بهشتی دارد؟

﴿وَعَدَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَ مَسْكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ وَ رِضْوَانٌ مِّنَ

۱. تفسیر نور الثقلین، عبدالعلی حویزی، به کوشش عبدالرحمن عمید، بیروت، ۱۹۹۲ ق،

ج ۲، ص ۳۱.

۲. همان.

می‌گردند: پیامبران، صدیقان؛ یعنی یاران خاص آنها، شهدا و صالحین.

﴿وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَ الصُّدُقِيِّينَ وَ الشَّهَدَاءِ وَ الصَّالِحِينَ وَ حَسَنَ أُولَٰئِكَ رَفِيقًا﴾^۳؛ «هر کس خدا و رسول او را اطاعت کند، پاداش او در آخرت در رفاقت و همنشینی با پیامبران، صدیقان، شاهدان و صالحان است که خدا به آنان نعمت ایمان بخشیده است و چه خوبند این رفیقان»^۴

سؤال ششم: آیا بهشت دار البقاء و دار السلام است؟

﴿وَاللَّهُ يَدْعُوا إِلَىٰ دَارِ السَّلَامِ﴾^۵؛ «خدا به سوی خانه سلامت دعوت می‌کند.»
شیخ صدوق، از علمای بزرگ شیعه، می‌نویسد: اعتقاد ما درباره بهشت این است که بهشت دار البقاء و دار السلام است مرگ، بیماری،

اللَّهِ أَكْبَرُ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾^۱؛ «خدا مؤمنان از زن و مرد را به بوستانهای بهشتی میهمان کرده است که از زیر درختانش نهرها روان است تا جاودانه در آن بمانند. در خانه‌های خوب، در بوستانهای همیشه بهار، همراه با رضایت خدا که از تمام پاداشها بالاتر است. این همان رستگاری بزرگ می‌باشد.»^۲

تجزیه و تحلیل آیه

«جنات» به معنی باغها و «عدن» به معنی (توقف طولانی)، در اینجا به معنی ابدیت است.
از آیات استنباط می‌شود که بهشت برای بهشتیان سرای ابدی و جاودان است؛ ولی این آیه بیان می‌کند «جنات عدن» محل خاصی از بهشت است که بر سایر باغهای بهشت امتیاز دارد. تنها چهار گروه در آنجا ساکن

۳. نساء / ۶۹.

۴. ترجمه قرآن، الهی قمشاه.

۵. یونس / ۲۵.

۱. توبه / ۷۲.

۲. ترجمه قرآن، محمد باقر بهبودی.

زمین گیری، غم، فقر، خستگی،
فرسودگی، گرسنگی، تشنگی، عریان،
سرما و گرما ندارد.

تجزیه و تحلیل آیه

﴿إِنَّ لَكَ أَلَّا تَجُوعَ فِيهَا وَلَا تَعْرَىٰ﴾^۱

«در بهشت گرسنگی و تشنگی وجود
ندارد.»

﴿وَأَنْتَ لَا تَظْمَأُ فِيهَا وَلَا تَصْحَىٰ﴾^۲

«در بهشت عریانی و گرمایی نیست.
(چون درختان انبوه مانع نفوذ آفتاب
می گردند.)»

﴿لَا يَذُوقُونَ فِيهَا الْمَوْتَ إِلَّا الْمَوْتَةَ

الْأُولَىٰ﴾^۳ «در بهشت طعم مرگ را
نمی چشند، جز همان مرگ دنیا (که
طعم آن را در ذائقه دارند).»

﴿خَالِدِينَ فِيهَا لَا يَبْتَغُونَ عَنْهَا حِوَلًا﴾^۴

«در آن بوستانها مدت‌های طولانی به
سر می برند و از آب و هوای آن ملال
در قرآن گفته شده با تعبیر «فرح» یا

۱. طه / ۱۱۸.

۲. طه / ۱۱۹.

۳. دخان / ۵۶.

۴. کهف / ۱۰۸.

۵. دهر / ۱۳.

۶. هود / ۱۰۵.

۷. هود / ۱۰۷.

تجزیه و تحلیل آیات

آنچه درباره وضعیت انسان پس از
رسیدن به ساعات و راه یافتن به بهشت
در قرآن گفته شده با تعبیر «فرح» یا

الدَّارَ الْآخِرَةَ لِهِيَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ^۲ «زندگی دنیا جز سرگرمی و بازی چیزی دیگر نیست بی شک خانه آخرت خانه زندگی و حیات است، کاش مردم می دانستند.»

امام علی علیه السلام می فرماید: «بهشتیان جماعتی هستند که همیشه کرامت و حکمت درباره آنان پیوسته شده تا آنان را به خانه قرار و محل امن داخل کرده است و از نقل و انتقال و مصائب سفرها در ایمنی قرار گرفته اند.»^۳ در صحیفه سجادیه دعای اول

آمده است: «ستایش خدای را که ما را با فرشتگان مقرب او همنشین ساخت، در سرای جاویدی که پیوسته باقی است. در جایگاه پرنعمتی که هرگز دگرگون نشود، و ما را با

شادکامی بیان شده است. فرح همان صفتی است که در دنیا وجود ندارد. خوشبختی در دنیا همراه با تکلیف و درس است، در حالی که فرح در بهشت فارغ از بیم و اندوه می باشد.

«مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ»^۱ «هر کس به خدا و روز قیامت ایمان داشته باشد و کارهای شایسته به جا آورد، پاداش او نزد خدایشان محفوظ است، نه ترسی بر آنان خواهد بود و نه اندوهی به دل خواهند داشت.»

از آنجا که در قرآن زندگی دنیوی دوره‌ای گذرا و زندگی اخروی «حیوان»؛ یعنی حیات واقعی است، پس خوشبختی واقعی برای انسان آن شادکامی است که در آخرت حاصل می شود.

«وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهُوٌّ وَأَلْوَانٌ

۲. عنکبوت / ۶۴.

۳. شرح نهج البلاغه، محمد دشتی، ص ۲۲۵.

۱. بقره / ۶۲.

پیامبران که فرستاده‌ای هم‌نشین کرد.»^۱

سؤال هشتم: جاذبه‌های دیداری در

بهشت چگونه هستند؟

الف. نحوه چینی و صحنه‌آرایی

نعمتها: قرآن به سبب جایگاه ویژه

حسن‌بینایی و تأثیر عمیق در روان

انسان، بهشت را باغی پر از چشمه،

به وسعت آسمانها و زمین که از زیر

درختان رنگارنگ و گوناگون و

سایه‌سار آن، جویهای آب روان است

و آبشارها و چشمه‌های جوشان بر

زیبایی آن می‌افزاید.

﴿فِي سِدْرٍ مَّخْضُودٍ وَطَلْحٍ مَّنْضُودٍ وَظِلِّ

مَمْدُودٍ وَمَاءٍ مَّسْكُوبٍ﴾^۲ «در جنگلی از

سدر بی‌خار و بوستانی از درختان

موز با خوشه‌های چیده بر نظم، با

سایبانی پردوام از شاخسار درختان با

آبشارهای ریزان.»

﴿فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ﴾^۳ «آنجا

چشمه‌های گوناگون است.»

ب. وصف تشریفات پذیرایی:

قرآن برای پذیرایی بهشتیان

مجموعه‌ای از سینه‌های زرین،

جامهای بلورین و سیمین و خادمانی

زیبا که در پیرامون بهشتیان، چون

رشته گسسته‌ای از مروارید

پراکنده‌اند، بیان می‌کند. در این میان

رنگ سبز، آرامش‌بخشی درختان و

لباسهای بهشتیان است. همچنین از

لباسهای ابریشمی، دستبندهایی از طلا

و نقره نیز یاد می‌کند.

﴿مُتَّكِنِينَ عَلَى سُرُرٍ مَّصْفُوفَةٍ﴾^۴ «بر

کرسیهای راحتی لم داده‌اند.»

﴿يَلْبَسُونَ مِنْ سُنْدُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ

مُتَقَابِلِينَ﴾^۵ «از حریر سبز نازک و

ابریشم جامه بر تن دارند و گرد هم

۳. غاشیه / ۱۲.

۴. طور / ۲۰.

۵. دخان / ۵۳.

۱. صحیفه سجادیه، ترجمه محمد مهدی

رضایی، ص ۳۱.

۲. واقعه / ۲۸.

بِخُورٍ عَيْنٍ»^۳ «آنان را با حوریان
درشت چشم تزویجشان کردیم.»
«وَحُورٌ عَيْنٌ كَأَمْثَالِ اللُّؤْلُؤِ الْمَكْنُونِ»^۴
«و زنان بهشتی که مانند گوهرهای
پوشیده‌اند.»

«فِيهِنَّ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ لَمْ يَطْمِثْنَهُنَّ
إِنْسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌّ»^۵ «کسی از جن و
بشر، حوریان بهشتی را لمس نکرده
است.»

تجزیه و تحلیل آیات

در برخی روایات زنان بهشتی به
دوشیزگان و زنان یا به زنان دنیایی و
غیردنیایی تقسیم شده‌اند.^۶ در حدیث
نبوی ﷺ آمده است: زنان مؤمن دنیا
به مراتب افضل از حوریان هستند.^۷
مردان راه یافته به بهشت هم از
زنان دنیا و هم از حوریان همسر

می‌نشینند.»
«يُحَلِّونَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ
وَلؤلُؤًا ولباسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ»^۱ «در آن
بوستانها با دستبندها از طلا و مروارید
زیور می‌شوند و جامه‌هایشان از حریر
است.»

«يَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُخَلَّدُونَ إِذَا
رَأَيْتَهُمْ حَسِبْتَهُمْ لؤلُؤًا مَثُورًا»^۲ «بسر
گردشان (برای پذیرایی) نوجوانانی
جاودانی می‌گردند که هرگاه آنها را
بینی گمان می‌کنی مروارید
پراکنده‌اند.»

ج. حوران بهشتی: از دیگر
دیدنیهای لذت‌بخش در بهشت حور
العین یا دختران بهشتی هستند که
مانند مروارید و یاقوت در سراپرده‌ها
از چشم دیگران مستورند و دست
احدی به آنها نرسیده است. آنان
همنشین بهشتیان هستند. «وَزَوْجَانَهُمْ

۳. طور/ ۲۰.

۴. واقعه/ ۲۳.

۵. الرحمن/ ۵۶.

۶. تفسیر نورالتقلین، ج ۴، ص ۶۳۱.

۷. تفسیر طبرانی، ج ۲۳، ص ۳۶۸.

۱. حجر/ ۲۳.

۲. دهر/ ۱۹.

خواهند داشت.^۱ است: خدا هرگونه کینه و دشمنی را از سینه آنان می‌زداید، به طوری که رو به روی یکدیگر بر تختها می‌نشینند و از این همنشینی لذت می‌برند و بستگان آنها به آنان ملحق می‌شوند تا هیچ کمبودی، حتی از نظر فراق افراد مورد علاقه خود نداشته باشند. خدا و فرشتگان به آنان سلام می‌گویند.

سؤال نهم: جاذبه‌های روحی بهشت چگونه هستند؟

آرامش روحی و خشنودی انسان در بهشت دو طرفه است. بهشتیان با درک رضای خدا از خود به عمیق‌ترین لذتها پی می‌برند. خدا از آنان راضی است و آنان از سعی و تلاش خود راضی هستند و از نعمتهای بهشتی لذت می‌برند.

در مورد روابط بهشتیان آمده

﴿رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ الْقَوْرَةُ الْعَظِيمُ﴾؛^۲ «خدا از آنان خشنود است و آنان نیز از خدا خشنودند. رستگاری بزرگ همین است.»

﴿وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غَلٍّ إِخْوَانًا عَلَىٰ مَقَابِلِينَ﴾؛^۳ «ما از سینه‌های آنان هرگونه غلّ و غش را خارج می‌کنیم تا برادروار رو به روی هم بنشینند.»

۱. دیلمی، ج ۵، ص ۵۴۳.

۲. ابن ابی الدنیا، عبدالله العیال، به کوشش نجم

عبدالرحمن حلف، ۱۹۹۰ م، ج ۲، ص ۷۴۳.

۳. الجامع لأحكام القرآن، قرطبی، بیروت، ۱۴۰۵

ق، ج ۱۷، ص ۱۸۸.

۴. مائده / ۱۱۹.

۵. حجر / ۴۷.

بهشت از گرما و سرما در امانند؛ چون هوای بهشت مطبوع و پرنسیم است. با اینکه درجات در آنجا بسیار بیشتر از دنیا است؛ ولی خدا ریشه هر گونه غلّ و غش را از درون آنها بیرون می‌کشد تا برادروار گرد هم بنشینند. بهشتیان هم نشین فرشتگان هستند. خدا و فرشتگان با «سلام علیکم» از آنان استقبال می‌کنند. لباس آنان از حریر و ابریشم سبز است. با دستبندهای طلا و نقره زینت می‌شوند. قدرت شفاعت بستگان خود را دارند و یک پدر مؤمن می‌تواند خاندان خود را به شرط داشتن ایمان ساده به دور خود جمع کند. در بهشت تکلیف وجود ندارد؛ ولی از روی خواهش دل ذکر خدا را می‌گویند. خدا از آنان و آنان نیز از خدا راضی هستند که این بالاترین نعمت بهشت است.

«سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَحِيمٍ»^۱ از جانب پروردگار مهربان به آنان سلام گفته می‌شود.

«جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ...»^۲ «بوستانهای همیشه بهار که خود با افراد شایسته از پدران، همسران و فرزندانشان به آن بوستانها داخل می‌شوند.»

نتیجه‌گیری

از مجموع آیات و روایاتی که در مورد بهشت آمده است، استنباط می‌گردد که بهشت سرای حیات کامل است. در آنجا از خواب و مرگ خبری نیست. در دو وعده صبح و شام که وقت نمازهای روزانه است، به آنان غذا داده می‌شود و در وعده‌های دیگر با میوه‌های گوناگون و شربت‌ها از آنان استقبال می‌گردد. در

۱. یس / ۵۸.

۲. رعد / ۲۳.